

ԳԵՎՈՐԳ ԽԱԼ

ՎԵՐԵԼԻ

ՃԱՄԲԻՆ

Բանաստեղծություններ
(1927 – 34)

891.99

Խ-17

ԱՄՏԱՆԻ ՊԵՏՅՐԱՏ

ԹԻՖԼԻՍ—1935

Վ Ր Ի Պ Ա Վ Ն Ե Ր

Տղվել է

ՊԵՏՔ Ե ԼԻՆԻ

ԵՂ

- 21 1 տող—Սրնել հնգամյակում Սերնել հնգամյակում
27 » վերջին տող՝ եմ ընկել ջեմ ընկել
32 » նախավերջին տող՝ բերկրուն բերկրուն

H A P M.
1-132a

Գ. ԽՍԼԱՅ

891.99

Խ-17

ՎԵՐԵԼԲԻ

ՃԱՄԲԻՆ

2595

(1927 – 34)

Գ.Պ.Բ. Ե. ԼԱՊԻՐ

Դ. 1935 Դ.

ANT № 64

Վ Ր Ա Ս Տ Ա Ն Ի Պ Ե Տ Ն Ր Ա Տ
ԹԻՖԼԻՍ — 1934

Սրբազրիչ } Գ. Բաբուրյան
Տեխն. խմբ.
Գլավլիտ՝ № 2105
Ստորագր. տպագր.՝ 21/XI
Թղթի ստանդ. ձևը՝ 62×94

5412-87

B. K. П. (6)

Վե՛հ մի խոսք, վե՛հ մի ձայն
Պատմունքի դեմ Լենինի.
Մի՛ յենք, մի՛ զարկ համաձայն,
Գնդդեմ ինչ ուժ ել լինի:

Լենինիզմը՝ ուղեգիծ,
Դիկտատուրան՝ ելեքտրազնացք.
Մեքենավարը զիզզազից
Գնացքը հանեց արագընթաց:

Մեքենավարն ել չկա...
Ի՞նչ... մթնում
Սկան են դնում
Ուղեգծի տակ,
Վոր քանդեն,
Ելեքտրազնացքը բանտեն...

Բայց խորադիտակ
Պահակը՝ Բ. Կ. Ս.-են,
Հին Մեքենավարի
Պայքարի
Բոլոր զենքերը ձեռին՝
Զգաստ, զգուշ
Ու խորասույզ
Հետևում ե՝ բետոնե դիրքերից,
Վոր ուղեգիծը չքանդեն,
Հողի հետ զննցքը չհարթեն...

Յեղ իմ ել լինի
Ուսմունքի դեմ Լենինի,
Մի՛ յե նա՝
Բ. Կ. Ս.-են,
Մի՛ դարկ հատու, անխընա,
Յերկաթե՝

1927 թ. XII. 25

★

Լ Ե Ն Ի Ն Ը

Ճակատը՝ խոհանքով մի անմահ,
Հայացքը՝ խորատես խուզարկու,
Մուր զենքը թշնամու կործանման՝
Պորտակեց ամրոցը բանասարկու։

Զարկերակն ալեծուր իր դասի,
Կամքը կուճ՝ պայքարում աննստանջ,
Փորձունակ ստրատեգը ալմասից՝
Նետում ե վերջնական կռվի կանչ։

Ու նա կա, կլինի ամենուր՝
Միտքն այդ մեծ՝ աշխարհներ բռնկող...
Մութ ծովում ուղինիշ ալ մի հուր՝
Գամուռնի հեռուններն ընդգրկող։

1929 թ. I. 18

★

ՍԱՔԱՐԹՎԵԼՈ

Դաշունակապ,

Սնտանձ գինարր,

Հին յերկիր.

Ակնաճաճանչ,

Շքեղ կանանց

Տախաստան:

Ձեղխ մի աղի

Խրախճանքի,

Սին յերդի,

Բաղցին դերի,

Բյուր ճորանքի

Վրաստան:

Սափա՛րթիկն,

Բանության դեմ,

Բոտրազեմ,

Վառ դրոշմ

Բորբ հուզումի,

Ընդվզումի

Հաւ յերկիր.

Դու անվթար,

Յեւթ դաար

Հաւ լիւրոշ

Արևելքի

Կարմիր յեւթի

Դառ, յերկիր:

Սափա՛րթիկն,

Հիմա հրթիռ,

Լուսաթրթիռ,

Նոր յերկիր.

Մատորներդ են

Հեղհեղալեն

Շանդում:

Դործի անցիւր,

Դաշտերդ անծիր,

Խոր հերկիր՝

Տրակտորներդ են

Պատրաստ արդեն

Հանդում:

Սափա՛րթիկն,

Յեռուն յեռանդ՝

Զալոդ ու հանդ,

Հիւ յերկիր.

Կերտում ես լուռ,

Աղաղաղ կուռ,

Բետոնե:

Յերդիր անաս,

Կյանքդ անդատ,

Ձիւ յերդիր՝

Այսոր խինդ ե,

Ձնդուն թիւդ ե,

Բո տոնն ե:

Ն Ե Ր Կ Ա Ն

Աշունն է, աշունն,
Տերևներն ընկան...
Բայց խինդ է նախշում
Իմ յերկրի ներկան:

Յերկինքը մթին՝
Արցունք է ցողում...
Բայց յերկրիս սրտին
Ելեքարիկ շողում:

Քամին է լալիս
Յերգով ու վերքով...
Բայց կյանքն է գալիս
Յերկաթի յերգով:

Աշունն է, աշունն,
Տերևներն ընկան...
Բայց խինդ է նախշում
Իմ յերկրի ներկան:

1929 թ. XI. 28

Ն Ա Մ Ա Կ Ը

Անարդ լքումը նորից
Պահ մի սողաց իմ հողում:
Նորից անսեր են որից,
Նորից անքուն մորմոքում:

Բայց բայլեկի խմ վողին
Զի աղերսում, չի լալիս:
Միբուռ անհաղ մորմոքին
Անհաշտ կրոխվ է տալիս:

Ու խնչքան էլ թանդ նստի
Այս կրոխվը անխընս,
Քիտի առանց հանգստի
Մաքառի ու հողթի նա:

1929 թ. XII. 7

ԿՈԼԽՈՉՆԻԿԻ ՅԵՐԳԸ

Հերկում ենք մեր հողերը լին.

— Տրակտոր, կարմիր և հագիլ:

Դարնանն արտերն ինչ կծլին.

— Կուլակ, սիրտդ կճաքի:

Բերնե-բերան լիք սեղերով

Յորեն կտանք կոռախն.

— Յերբ տուն դառնանք նոր բեռներով,

Կուլակ, կերվի քո հողին:

Սաղ հողերը եզուց, ելոր

Կըլեն կոլխոզ, կամուռնա,

Ել չեն ըլի խեղճ ու աղկոր.

— Կուլակ, քեզ ինչ կմտա...

Հերկում ենք մեր հողերը լին.

— Տրակտոր, կարմիր և հագիլ:

Դարնանն արտերն ինչ կծլին.

— Կուլակ, սիրտդ կճաքի:

1930 թ. VI. 13

Ա Ր Մ Ե Ն Ի Ա

Յերկիրն իմ արդեն

Շղթան իր Զարդել,

Սեը ձգել ղեն,

Հագել և վարդեր:

Իմ յերկրում խնդուն՝

Շունչ, շաչ ու շոինգ,

Կառուցման թնդյուն,

Յշխատանքի խինդ:

Զրերն իմ հողի

Փափուր չեն հոսում,

Ելքադաշտդ

Հեզվալ են խոսում:

Դաշտերն իմ յերկրի

Տրակտորն և հերկում.

Սիրտդ կբերկրի

Արտերով յերգուն:

Հիմա իմ յերկրում

Ել չկան սուգ, սով.

Մայրերն են բերկրում

Լցված վառ հույսով:

Բայց քանի՜ ձմեռ
Կապել է սառուց,
Մինչև մի հրե
Բացվել է գարուն:

Այսօր ել համառ
Պայքարում է դեռ,
Վոր վառի սմառ
Հասնեն, բերքարեր:

1930 թ. XI. 29

‡

ԿԱՐՄԻՐ ԳԾԻՑ ԴՈՒՐՍ

— Ինչքան կուզես վտանա, Բամի,
Ժայթքիր խեղդող բռնաբորան,
Գիտենք, կարմիր արև կանի...
Հին փորձերը չկտրան:

Մարտի ութին բանվորունին,
Պարզած դըրռը արնամառ,
Դրո՛հ է տալիս քո նոր ու հին
Ամրոցներին բռնամար:

Տասներկուսին*) ջարդ տվեց քեզ
Մեր արևը՝ հուր կռան.
Ըսպասիր, դեռ կ'արնես հրկեզ
Նոր հարվածներ ես ամրան:

Չենք մոռանա տասնևութը՝
Գորիզի մեր կոմունան,
Ուր խառնեցիր քո մոտեթը...
Սև՝ հուշեր են, կմնան:

— Փչիր, վտանա, արնոտ քամի,
Թուխպեր կապիր՝ մեթ վրան,
Գիտենք, կարմիր արև կանի
Վո՛ղջ աշխարհում հուրհրան:

1931 թ. III. 6

*) Ինչքան կալույթյուն տապալման օրը:

ԴԵՊԻ ԳԱՐՆԱՆԱՑԱՆ

— Հարվածային իմ յերկիր՝

Ջանք ու յերգ,

Համայնորեն լայն հերկիր

Դաշտերը քո անյեղերք:

— Պիտներ իմ, պիտներ

Ժրաջան

Դեպի համայն ալյութներ՝

Մարգացան:

— Կոմյեբիտ իմ յեռանդուն՝

Վաշտ առ վաշտ,

Սեզմ շարքերով միշտ անդուլ

Դեպի դաշտ:

— Հարվածային բրիգադիր,

Դեպի գյուղ,

Արևի պես, աշխատիր

Անյերկյուղ:

— Գյուղատնտես, հողաչնամբ

Հյուզերին

Տվեք փորձը ձեր անչափ,

Գյուղերին:

— Կոլեոզների բարեկամ,

Դեպի հող,

Հենց վոր դորբան դուրս յեկամ,

Ջանկ անդուլ:

Արգելքները ել արագ

Մենք կանխենք.—

Կուլակին, վոնց դասակարգ,

Ջախջախենք:

— Կոմունատենչ իմ յերկիր,

Հարվածող.

Համայնորեն լայն հերկիր

Դաշտերը քո ծովեծով:

1931 թ. 111. 28

##

ՍՈՑԻԱԼԻԶՄԻ ՀԱՄԱՐ

Յերեք հերթի թևժ աշխատանք.

— Հնկեր, ոգնիր թուղլերինս

Հնգամյակին մեր թափը տանք.

— Անխորհալ ցարկ ծուլլերին:

Հնդկամյակի վերջին տարին

Պատմի գործ և, խնացիր:

— ԱրդՖինալանը շուտ կատարի,

Փառքի հերոսը դարձիր:

Հնգամյակում ճիշտ հինգ տարով

Կցիր դու քեզ զամբողին.

Չվողներին խոսքի քարով

Ուժգին ցարկիր թե-վոսին:

Թշնամի կա՛ շուրթին շաքար,

Բայց մեր գործը լուռ քանդող.

— Միշտ հետևիր, հաղար աչք դառ,

Վոճիրք բանց, դանակ անդռոյ:

Վոդյ ցեղանդով աշխատողին

Հայն տախտակին կարմրալանջ.

Բուժ հարքանին, նենդ գջլույին

Սեփ վրա ծաղրանկարն է:

Որիհասկ և՛ ք. նոր աշխարհին,

Դուշման եւ կա, մինչաւ հիշենք,

Գործ ենք շինում, գործ մեթխառի.

Մոցիալիզմի անխախտ շենքը

7931 B. VI.24

Ո՛, ԱՏԵԼՈՒԹՅՈՒՆ ԻՄ
ԴԱՍԱԿԱՐԳԻ

Աստուծ եմ, ինչ զոր հին և նորին դեմ,
Ինչ սև և ներսից, բայց կարմրով ներկված,
Ինչ անորոշ և, հաշտվող ու անդամ,
Յերկիրեսանի կամ ահարկված:

Ատում եմ, ինչ վոր քաղքենի բուժ ե,
Ինչ դեմ ե յիշում մեր հորդ անավերին,
Ով լավ ե ճառում, բայց զործն անվույժ ե,
Ովքեր իմ յերկրին վրնասաներ ըերին:

— Ո՛ր, առեւելքյուն իմ դասակարգի,
Ելիս յեղիւր, զոնց կուռ, սրասուր, հնդկ՝ սուր,
Զարկիւր, ալ դեմ ե լենինյան շարքին,
Ով այս թե՛ կուգում մեզ հետ հե այսօր:

1931 *pt. V. 1*

ԲԱՅԼՇԵՎԻԿՅԱՆ ԿԱՍՔԻԴ

Յերգս դարնան ցողին,
Մեր անձրեկին վարար,
Արեղակի շողին,
Բայլշեիկյան առատ
Յեղ բերքատու հողին

Յերգս հունիս, հուլիս
Ամիսներին յեռքով,
Կալխողային ու լի
Ոգոստոսին բերքով:

Յերգս, խնդրս անմար,
Կուռ ու համառ կամքիդ,
Բայլշեիկյան ամառ,
Յերկաթալոր կյանքիդ:

Փարթամ բերքիդ տոնն է,
Համայնաժող յերկիր,
Յերկիր իմ բնտոնե,
Կարված ջանք ու յեռքի,
Յերգս եր, կյանքս ել քոնն է:

1931 թ. V. 18

ԳՈՐԾԱՐԱՆ ԳՆԱ

— Գիշերային անթև՝ թիթեռ,
Կյանքը՝ անշեղ կործանում.
Ուրիշ ճամբա չկա, միթե,
Վոր այդ գեշ գործն էս անում:

Մեր աշխարհը կապիտալի
Յերկիրը չե՛ խոց-յարս.
Մեր կյանքը նոր խնդ է տալի,
Գնա դու յեղ դործարան:

Այդ ճամբով, չե՛, կկործանվես.
Կդառնաս գեշ ախտաբուն,
Գնա դու յեղ մեր ճամբով վես՝
Խորհրդային դործատուն:

Սյուսեղ կյանք կա ընկերական,
Հին կենցաղի դեմ կռիվ.
Իսկ յեղ դարձիր սողապտական,
Վոր ցուփ հինը տանք ցլերի:

— Գիշերային անթև՝ թիթեռ,
Վերջը՝ անկում, խոց-յարս.
Ուրիշ ճամբա չկա, միթե...
Իսկ յեղ գնա դործարան:

1931 թ. VI. 22

ՎԵՐԵԼՔԻ ՃԱՄԲԻՆ

Մեր հաղթութեան տոնն և եսոր,
Կապիտալն և կատողել զառամ...
Մեր յերկրում խի՞նդ, դարնան պես, հարդ,
Վարդեր պուրպուր ու անթառամ:

Կապիտալը սարքել ժխոր,
Յեզ խեղդվում և, և՛ դալարվում,
Իսկ մեր բաղկում կյանք կա հզոր
Ու մեր վաղքում՝ հաղթող լաբում:

Կապիտալի յերկրում եսոր
Ճգնաժամ և, գործադրկում,
Բայց մեր յերկրում տեմալի թեժ որ,
Խոր խնդություն աշխատանքում:

Մեր վերելքի տոնն և եսոր՝
Կապիտալն և վառնում, լալիս...
Մեր ընթացքում տեմալի թեժ որ,
Ջան, իմ յերկիր, դեպ սոցիալիզմ:

1931 թ. XI. 2

Ս ՐՆ ԵԼ ՀՆԳԱՄՅԵԱԿԻՆ

— Մահճակալիդ յերկայնքով մեկ
Ձգվել ես դու, սիրած յար:
Տառառնվում ես, վոնց նալ, անդեկ
Ու յերազում անպայքար:

Շուրջդ նայիր յեռ ու գեոին՝
Կյանքն և յեփվում, անուշ յար:
Գործարանի են մեր թերին
Ձի վերանա անպայքար:

Հնգամյակի վերջին տարին
Պահանջում է լաբում, յար:
Ձե՛ թշնամին մեր պայքարին
Ձի հանձնըվում անպայքար:

Դե, շուտ վեր կաց, չէս ամաչում,
Ուշանում ենք, անուշ յար:
Մեր շչակն և, հրեն, կանչում,
Գործ չենք շինի անպայքար:

— Մահճակալիդ յերկայնքով մեկ
Ել մի ձգվի, վեր կաց, յար:
Թե չե սերդ կը, վոնց ամալ, անհեաք
Կանցնի թեթե, անպայքար:

1932 թ. II. 4

ԱՂՐԲԵԶԱՆ

Դարեր՝ բեզի դաշույն,
Դաշույն էյիլ թռնոտ:
Քենը վերք եր նախում
Դեղձուկ մարմնիդ արնոտ:

Հիմա... ազատ յերկիր,
Տեմպի անհաղթ բանակ,
Յերկիր հալալ բերքի,
Ճերմակ դաշտեր՝ բամբակ:

Բա քո բանվոր Բագմեն՝
Վիշկանների անտառ:
Հոսող վոսկի մաքուր՝
Նավթի անգույժ ֆանտան:

Դասակարգին քաղաք,
Յերկիրս սրտի թրթիռ,
Բոսոր փարոս շողակ,
Աբեկքին՝ հրթիռ:

Ազրբեջան՝ բանվոր,
Ամրոց կարծր քարե,
Յերկիր՝ գեղջուկ ցանվոր,
Տոնիդ վողջույն, արև:

1932 թ. III. 37

Ն Ր Ա Ն

Բայլեիկյան իմ վողին
Մաքառումով աննկուն
Հաղթեց սիրուդ բարբոթին...
Նորից նոր եմ, անլքում:

Սիրուդ թանձր մշուշում
Յես իմ ճամբեն կոյցբերի,
Կրքիդ կարթն եր քաշքշում,
Սիրտս դաշտ եր փոքձերի:

Հանկարծ բայվեց միտքս մութ
Ու քեզ աեսա, ինչպես կաս,
Քո մեջ գտա թշնամուն
Դասակարգին արևառ:

Ինչքան հիմ կա, սին քո մեջ,
Ինչքան բոլորս քաղքենի,
Ինչքան տենչանք սնամնջ
Ու հակումներ վայրենի:

Կարմիր ներկած շուրթերով,
Դեմքիդ պուզրա լրբիդան,
Ճոճվող, շող-շող սղերով՝
Շրջում ես դու «մոգական»:

Հազիդ չարլատն չջաղկեալ,
Աչքերիդ մեջ նոր փնտրում,
Ակնարկում ես տնհամաստ,
Քեզ պես մեշանն ես բնտրում:

Մեր մեջ չկա վնչ մի կապ
Ու յերեք եւ չի լինի.
Դու՝ քաղքենի մի լոքնարբ,
Յեա՝ ուղորդը Լենինի:

Յեւ լենինյան իմ վաղին
Մաքառումով աննկուն
Հաղթեց անարգ բորբոքին,
Նորից նոր եմ, անլքում:

1932 թ. IV. 8

††

ՆՈՐ ՀԱՂԹԱՆԱԿ

Յեւնում ե սիրտս Դընեպը գետի,
Դընեպը դետի ալիքի նման:
Նրա ջուրն իզուր եւ չի վատվեալ՝
Դնեպրոգետն արգեն դրեց կուռ սահման:

Նրա ջուրն իզուր եւ չի վատվեալ,
Մահանքներ չկան՝ դարավոր արգելք:
Ջուրն ենք վեր հանել հինավուրց գետի,
Նավերին նշել նոր ուղի, նոր յեւք:

Նրանք լողում են Որշայից Խերսոն,
Ճամբին եւ չունեն քարքարոտ արգելք:
Փառքի դործն այդ մեծ կառուցին Ներսոն,
Նիկիտական, Ֆեդկոն՝ կոլեկտիվ բյուր ձեռք:

Թշնամիները ծիծաղով մի չար
Փաղրում եյին մեզ. — Նոր ցընճըք, հա, հա...
Նրանց սրտներին սե մի ամպ իջավ,
Յերբ ուղիտն կանչեց. — Դնեպրոգետն ահա:

Յեւ վաղը մեկ-մեկ կյեռան հերթով
Կոքսքիմի, կրի, տասնյակ մյլ զամբո,
Ֆլեքարագնացքներ կսուրան հետո,
Դյուլի գիշերը կ'լնի առավոտ:

Ապա վեր կ'ենեն սոցմրցման տապով
Նոր-նոր գիդանաներ՝ Անգար, Վոլգովդես,
Վօր մեր մեծ յերկրում կառուցվի թափով
Խնդուն սոցիալիզմ՝ տենչալի այնպեւ:

1932 թ. V. 1

ԿՈՍՍՈՍՈՒԱ

Ձահեղություն՝ յեղնող սր,
Պայծամ, պայծառ ու հառախ:
Աշխատանքում հաղթող նոր,
Հաղթանակով միշտ վստահ:

Միլյոնավոր կուռ բանակ,
Լենինիզմով զբաղավոր,
Պատվի պորժի հաղթանակ,
Կապիտալին՝ ահա՛վոր:

Ուր ել նայենք, ահա, կանո,
Մեր պաշտերի բեղուն հունդ,
Ձավաղներում մեր հսկա,
Հարվածային նոր սերունդ:

Կախճներում գալիքի
Մեծ ընկերոջ շարքերում,
Դու քո դիրքը չես լքի
Սոցիալիզմի դիրքերում:

— Կոմսոմոլյա, ջանել յերթ,
Տոկուն կամք ես, պրիկ միտն,
Լենինիզմով զինված հերթ,
Բոնն ե, քոնն ե տպագրան:

1932 թ. VII. 4

ԶԻՈՒ, ՏՐԱԿՏՈՐԻ, ԿՈՒԼԱԿԻ ԱԳԵՆՏԻ ՅԵՎ ԿԵՐԻ ՄԱՍԻՆ

Մեր հանդերով հրաճով,
Ձին տակին,
Խուժեր ճեղքեց հարվածով
Շեշտակի:

Թռչում եր ձին Բուդյոննու
Սրարշավ,
Կրակի միջով հրեաանու
Դեպ վարշավ...

... Անցան որերն արնածոր
Ու վերքոս,
Յեկան նորերն, ինչպես ծով,
Լի բերքով:

Տրակտորն ելավ դաշտ մեր,
Մոնչաց,
Ձին ել թողեց վաշտ մեր,
Խրխնջաց.

— Յեկա քեզ ել ոգնելու,
Իմ ընկեր,
Քեզ հետ ել չեմ հոգնելու,
Եմ ընկեր:

Ս. Զակցում եր տրակտորին
Անպայման.—

Արտֆինալանի որորին
Կոտարման:

... Կոլխոզ սողաց մի գետուն,
Վալսաց...
Թաքուն մտավ տնետուն,
Փսիսաց.

— Մեր կոլխոզում տրակտոր կա,
Յի ինչ ձի...
Թող նա ցանի՝ (տեխնիկա),
Ու հնձի:

Իսկ ձիերը՝ մսացու,
Թարմ յերշիկ,
Թե չե... քաղցից մահացու
Մեղ՝ փոս... Շիկ:

Լսող յեղավ աղենաին
Կուլակի
Ու վերջ տվեց մինչ յետին
Բուռակին

Յեվ կոլխոզը յիս ընկավ,
Ցես, անձի.
Արտֆինալանում չարակամ
ձեղք բացին...

Յերբ ծուլակը պարզ ախան
Կուլակի,
Պաշտպանեցին, վոնց հեռան,
Բուռակին:

Սոցմրցումով աեմպ տվին
Խոտհարքին,
Դեղ կապեցին ու դրին
Շարքշարքի:

Մի մեծ ախոռ կառուցին
Սոցջանքով
Ու ձիերին սնուցին
Խընամքով:

Հոր փորեցին սիլոսի
Ահադին,
Հսկիչ դրին Փիլոսին
Ու Վալսիկին:

Յեվ թարմ սեղը ձիերին
Հյութեղ կեր.
Ձի ու տրակտոր անթերի,
Սերա ընկեր:

1932 թ. VIII. 3

ՅԵՐԳԴ ԲԵՐՔ

(1917—1932)

Արդեն յերգդ բերք և դառել,
Բերքդ՝ յերգ.
Բերքիդ յերգը աշխարհն առել,
Բեզ են պարզել միլյոն ձեռք:

... Յերգդ հորդեց դաշտերով մեր,
Հողն ուռավ,
Փռեց բերրի արտեր անմեռ,
Վառեց հանդած բյուր քուրա:

Յեվ յերկաթը հասեց հմլը-հմլը,
Դարձավ ունյա,
Ցանցապատեց դոշը քո կուռ,
Գյուղ ու քաղաք շաղկապեց:

Ապա մեկ-մեկ վեր խոյացան
Շենքեր վեռ,
Հիդրոկայան, վոնց ծխածան,
Քնդերես:

Ցարիկներից, դավոդներից
Բուռն ելան
Թանգ-առնդ գործվածք միլյոն միտրից,
Յեվ արակառքներ, և՛ կոմբայն:

Ու աշխարհը մեր շնացավ
Սոցջանքով.
Սոցխալիդի հուր յերգն անցավ
Մեր գյուղերով, քաղաքով:

Արդեն յերգդ բերք և դառել,
Բերքդ՝ յերգ.
Բերքիդ յերգը աշխարհն առել,
Բեզ են ձգվում միլյոն ձեռք:

Բայց... զոփում են որերը նոր
Արյունի...
Պատրաստ յեղիր ամեն ժամ, որ,
Վոր արյունին վերջ լինի:

1932 թ. IX. 12

★

Լ Ի Ր Ի Կ Ա

Աշունը նորից
Արցունք է մաղում.
Հողմի ուրբից
Տերեթնի, թաղում,
Բայց կռվով թրծուն
Ձուռ իմ յերկրում
Վերելքով ցնծուն
Մեր սիրտն և բերկրում:

Արևը մարեց.
Ծառերն են դողում,
Մշուշը սարեց
Դաղաք և սողում,
Բայց մեր քաղաքում
Ամրան մի յիռք կա,
Դաշտում ու հանքում
Սոցիալիստական բերք կա:

Թևերն աշունի
Պաղ քամի բերին,
Ել դայլայլ հունի
Անսաղարթ մերին,
Բայց իմ նոր յերկրում
Բյուր զավուդ յելան,
Շչափներ բերկրուն
Համերգում են լայն:

Աշունն արևի
Լույսերը մարեց.
«Դրնաս բարե՞քի
Վողբեցով թաղեց,
Բայց յերկրում իմ վառ,
Նոր արև յելավ՝
Դսնալուդեսն անմար
Լույսերի սելավ:

Դեռ ինչքան պայծառ
Արևներ կ'ելնեն,
Վոր հողն իմ անծայր
Հորդ բերքով բեռնեն,
Արևներ անմար
Կերտված մեր ձեռքով,
Վոր բերեն ամառ
Անանց խնդրեցով:

1932 թ. XI. 11

★

ՏԱՏԱՆՎՈՂ ԸՆԿԵՐՈՋԱ

Մեր կյանքը նոր յերգ ունի.

— Լսիր յերգն այդ հաղթալուր.

Յերգն այդ հասուն բերք ունի

— Տես մեր բերքն այդ ամենուր:

Մանուկների խաղի մեջ,

Նրանց հնչուն ծիծաղում,

Յես տեսնում եմ բերքն այդ մեծ,

Խում յերգն այդ ժիր խաղում:

Յերբ շրջում եմ փողոցում,

Յերգն եմ լսում կարկաչուն

Տրամվայների զնգոցում,

Ավտոների շառաչում:

Ողում ցանցված լարերում,

Ուր արեն ե հոսում հորդ,

Յերգն եմ լսում արևուն,

Բերքը տեսնում արևոտ:

Յես լսում եմ յերգն այդ դիւ.

Շչակների կանչերում,

Լայն դաշտերում կոլխոզի,

Տրակտորների թանչերում:

Ո՛ր, դժվար ե կառուցել

Յերկրիս տեսքը դարձնել վես.

Իս հո ճոճ չե, կարուակի

Վոր նստես ու համ ճոճվես:

Դժվար վերելք ելի կա՝
Զեղած խինդ ենք արևում.

Տես, թշնամին սրիկա

Նոր ձևով ե ավերում:

Առանց կովի յելք չկա,

Պեսք ե զարկել անխընա.

Առանց կովի բերք չկա,

Տատանման մեջ մի մնա:

Միայն կովով յերգն այդ կա.

— Լսիր յերգն այդ մեր յերկրի.

Յերգն այդ բերք ե, բերքն այդ կա.

— Տես. նորն ըզգա ու բերկրի:

Մեր կյանքը հաղթ յերգ ունի.

— Լսիր յերգն այդ հորդ կյանքի,

Յերգն այդ հասուն բերք ունի

Կովի, պատվի ու փառքի:

1933 թ. IV. 4

★

ԻՄ ՏԵՆՉԸ

Ինչ է մահը, ո՞ր, գիտեմ.
Շատ ենք խփել իրարու,
Բայց սիրում եմ գրանիտե
Իմ յերկիրը լիարյուն:

Յեվ ուզում եմ դեռ ըզգալ
Զարկեցական իմ մեծ յերկրի,
Նրա աճը հորդ, զնգան,
Վեր իմ սիրտը միշտ բերկրի:

Կուզեմ տեսնել վճռական,
Վերջին կլտիվն իմ յերկրի,
Յերբ հաղթությամբ վերջնական
Աշխատանքը հանր բերկրի:

1933 թ. X. 30

✱

ՄԵՐ ԱՇՈՒՆԸ

— Աշուն, կանաչ, ալ, դեղին,
Բերքաթափ ես, ուժաթափ.
Քո լազուրում վոսկեափ,
Ել հավք չկա՝ գեղգեղի:

Բայց վիշտ չունես քո սրտում,
Վոչ ել թախիծ, ակասասանք,
Վոչ մահվան դեմ աղերասանք
Յեվ նվացող, և՛ սրտում:

Յերկրիդ հորդ բերք բերեցիր.
Արդեն խճդ ես կատարել,
Մահդ փառքով զարդարել
Ու մեռնում ես գեղեցիկ:

Իսկ յիս... դեռ բերք չեմ տվել,
Խոսքի՛ հորդ բերք՝ խեղ հուզում,
Ու դեռ մեռնել չեմ ուզում,
Պետք է բերք տալ՝ յերգ մի՛ վեհ:

— Աշուն, հորդ բերք բերեցիր,
Ինչքան լավն ես, դեղատես:
Յերկրիդ առջև պարզեցես՝
Մահանում ես գեղեցիկ:

1933 թ. XI 35

ԳԱՐՆԱՆԱՑԱՆԸ

Դաշտերն են փռած
Ձյունն սալանով,
Քրենն ել վրան
Հրեն վահանով:

Շողերի խաղից
Հաղաք աղամանդ
Փեծին են տալիս
Ու հաճախում ժարմանդ:

Յեվ արծաթվում են
Ջրերը դուլալ.
Ձյունից զատվում ե
Կանաչը ուրախ:

Ողբ հնչուն ե,
Թռչուն կա արդեն.
Սիրտդ թռչում ե,
Այնքան զվարթ ե:

...Յերգ, խրխինջ, ճոխնչ,
Տրակտորի գոլ-գոլ.
Շուրջըդ ամեն ինչ
Հորդում ե հուժկու:

Կոխողներիկները
Յելի են հերկի.—
Նոր ոռոգիկները
Հողի ու բերքի:

Յեվ լավ վիտեն, վոր
Առանց պայքարի
Սերմը բյուրավոր
Հատիկ չի շարի:

Վոր դեռ ամեն որ
Ներսում, թե դրսում
Կուլակը նոր-նոր
Վաստաջն ե հյուսում...

Ու, ինչպես բանակ,
Գնում են հերկի,
Վոր կովով բանան
Աշխարհը բերքի:

1934 թ. II. 7

ՅԵՐԳ ՄԵՐ ԱՐԵՎԻՆ

Փարթամ Կթթուն վարդի նման.

Զամ, վոսկեվառ հորիզոնում
Արեգակն ե բացվել անմահ
Ու մեր յերկրին կյանք ե ձոնում:

Յեվ լույսերով հորդ ու հրակ
Ջերմին փարված մեր մեծ յերկրի
Համայնական հողին փռած՝
Յեւք ե տալիս զարնան հերկին:

— Արեվ, նորից, նորից յեկար
Յերիտասարդ, զեղատեսիլ.
Տենչում եյինք յերկնա-յերկնա
Քո հաղթական յեկքի տեսին:

Գարուն բերիք մարգարտացող,
Անձրեվ քո վառ շողքով շողուն.
Հողն ել ըզգաց շունչդ ստեղծող
Ու ծիլ ավելց բողբոջ, ցողուն:

Կանաչ հազան լեռ, զանառ ու ծառ.
Հավքեր յեկան ցրտից կորած...
Բայց դեռ մուծ կա նամբիդ պայծառ.
Ու պաղ քամի ձմրան թողած:

Դեռ հողի տակ ինչքան թրթուր,
Ինչքան վորդեր — խժոռղներ կան,
Բայց դու, հանած հրե մի թուր,
Արշավում ես սեզ ու անկանդ:

Յեվ լավ գիտես, վոր կհաղթես,
Ի՛նչ ել լինի ամառ կտաս,
Հետո աշուն՝ բերքի հանդես,
Արեւախինդ կյանք մի հստակ:

— Արեվ, կրկին, կրկին յեկար,
Յերիտասարդ վառ ու վարար.
Տենչում եյինք յերկնա-յերկնա
Քո շողերին կենսապարար:

1934 թ. III. 26

✱

16 ՏՈՂ

Խոսքեր շատ կան կոչու, ամուր,
Բայց վերն ընտրեմ քեզ հարմար...
Ինչքան գաղտնիք բացեց մութ,
Ինչ կամքն անդուլ ու համառ:

Ինչքան խոսք կա հոսանում,
Գործ պճնադարդ, բայց ամա,
Իսկ քո խոսքը լուսանում,
Գործ և դառնում, գործ անմահ:

Ապրիլ, ապրիլ դեռ յերկար,
Բանվոր յերկրին յեղբ նշեր:
Բազում սերունդ մեծ ներկադ
Դարեր, դարեր կհիշի:

Խոսքեր շատ կան կոչու, աղբու,
Բայց յես պարզերն ընտրեցի.
Պարզության մեջ խորն ես դու,
Ու խորությամբ հաղթեցիր:

1934 թ. 1V. 22

ՀԻԱՑՄՈՒՆՔԻ ԿԱՆՉ

— Յերկիր իմ, յերկիր իմ յերկաթե,
Ո՛ր, ինչքան հերոսներ ունես դու
Անանուն, անունով, վոր արդեն
Բացել են ապագադ լուսատու:

Յերկիր իմ, յերկիր իմ պողպատե,
Աննկուն հերոսներ ունես դու,
Վորոնք քո ընդերքում հարատև
Կովում են տարերքի դեմ անդուլ:

Յերկիր իմ, յերկիր իմ վաշտ առ վաշտ
Անվեհեր հերոսներ ունես դու,
Վոր ցամաքն արել են փորձադաշտ,
Պեղում են, կառուցում անդադրում:

Յերկիր իմ, յերկիր իմ արևիդ,
Հերոսներ ունես դու առնացի,
Վոր հողի դոշն ամուր, կամակոր
Միաձույլ ջանքերով վարեցին:

Յերկիր իմ, յերկիր իմ լճյն, արձանի,
Հերոսներ ունես դու դեռ չեղած,
Վոր դժնի Արկտիկի սանձարձակ
Տարերքը սունձեցին հեղեղած:

Յերկիր իմ, յերկիր իմ անվեհեր
Քո նման հերոսներ վերտեղ կան,
Վոր յեկան վեր, վեր, վեր՝ ստորաւոր~
Քեր,

Ու կենեն զեռ ելի հաղթական

Յերկիր իմ, յերկիր իմ պողպատե,
Պողպատե զեկավար ունեա զու.
Հաղթութեան յերաշխիքն հենց անդ է,
Հա, մերն է ապագան զվարթուն:

1934 թ. VI. 18

ԲԵՐՔԻ ԽԻՆԴԸ

Հուսընշողից յերկաթե ձին
Դաշտ ե յեկել վարար հնձի.
Նրա ուժով կոմբայնը հաղթ
Յեւ հնձում է, և՛ խուրձ կապում,
Յեւ կասում է, մաքրում, թափում
Վոսկե ցորեն՝ վոսկի առատ

...Արեւ զառ կամարից վար
Հուր ե թափում խուրձ-խուրձ, վառ-վառ,
Բայց կոմբայնիստ
Տղերքն հանգիստ
Արան են հնձում ծովածավար

Ու կոլեկտիվ բազում ձեռքով
Բերքն են ժողվում մրցման յեռքով.
Նշած ճամբով,
Համառ ջանքով
Նորից գրոհում խինդ ու յերգով:

Ու խնդում է յերկիրն անափ
Իր հորդ բերքի խինդով անամպ:
Յէս էլ, պոկտ,
Իմ յերկրի հետ
Խնդում եմ խոյր, խնդում անափ:

1934 թ. VII. 18

ՀԱՎԵՐԺ ԶԱՅԵԼԸ

— Հոկտեմբեր իմ ջահել,
Աշունքի մեջ՝ դարձուն.
Ինչքան տեսար ցավեր,
Ինչքան փորձանք, արյո՛ւն:

Ջահել, կյանքով լեցուն՝
Ծնված յերկրում մեր մեծ,
Նոր կյանք եյիր տենչում,
Կյանք, վոր մեզ խինդ բերեց:

Ունեյիր մի խորթ մայր,
Վոր քեզ վերք եր տալի,
Ճամբիդ փորում խոր այր,
Վոր չաեսնես գալիք:

Բայց զու՛յ յեղնող հասակ,
Պարո՛ւն՝ անող համառ,
Կռիվ տվիր հաստատ
Լուսեղ կյանքի համար:

Ու պայքարի բովում
Անհաղթ մարտիկ յեղար,
Թեյիվ կյանքի ծովում
Վրադ կարկուտ տեղաց:

Յեվ մինչ մորդ գաղան
Զգցեցիր անդունդ,
Սիրտդ չաղրեց ազատ
Աշխատանքով անդուլ:

Թրծված դաշտում ուղմի,
Առանց իսկ յերկյուղի,
Յեկար տենչով կարմիր
Հնգամյակի ուղին:

Լենինյան մեծ դարու
Յերիտասարդ անահ,
Ծաղկում հս, վոնց դարուն,
Մեր նոր յերկրում անախ:

Ու զեռ կաճես հասառ,
Պայքարելով համառ,
Մինչ տաս լրիվ վաստակ՝
Բերքով հուռթի ռմառ:

— Հոկտեմբեր իմ ջահել,
Ուրախություն վարար,
Աշխարհով մե՛կ, դարեր
Փռիր խի՛նդըդ անմար:

1934 թ. XI.7.

Ց Ա Ն Կ

1. Բ. Կ. Մ. (6)	3
2. Լենինը	5
3. Սաքարթվելո	6
4. Ներկան	8
5. Նամակը	9
6. Կալեոդոնիկի յերգը	10
7. Արմենիա	11
8. Կարմիր գծից դուրս	13
9. Դեպի դարձնանայան	14
10. Սոցիալիզմի համար	16
11. Ո՛ր, առեղծոթյուն իմ դատակարարի	17
12. Բայշևիկյան կամքիդ	18
13. Գործարան գնա	19
14. Վերելքի ճամբին	20
15. Սերն ել հեղամյակին	21
16. Աղբբեջան	22
17. Նրան	23
18. Նոր հաղթանակ	25
19. Կոմունիզմ	26
20. Զիու, արակու, կուլակի ագենտի և կերի մասին	27
21. Յերգդ բերք (1917—1932)	30
22. Լիրիկա	32
23. Տատանվող ընկերոջս	34
24. Իմ տենչը	36
25. Մեր աշունը	37
26. Գարնանայանը	38
27. Յերգ մեր արեվին	40
28. 16 տող	42
29. Հիացմունքի կանչ	43
30. Բերքի խինդը	45
31. Հավերժ ջանքը	46

«Ազգային գրադարան

NL0333587

33538

ԳԻՆԸ I Ռ.

Լ. Պ.

ГЕВОРК ХАЛАТ

ПО ПУТИ К ПОДЪЕМУ

(Стихи)

на армянском языке

Издание Госизд. Грузии
Тифлис—1935